

Čís. 2170.

Účinky započtení (kompensace) vztahují se sice nazpět k době, kdy střetly se započítatelné pohledávky, vzájemné zrušení započítatelných pohledávek nenastává o sobě již touto skutečností, nýbrž teprve projevem dlužníkovy vůle, že používá práva k započtení.

Proti žalobě člena dozorčí rady společnosti s r. o., by v úpadkovém řízení společnosti uznána byla pravost jeho pohledávky, nemohou věřitelé navzájem namítati nárok na náhradu škody pro provinění žalobce jako člena dozorčí rady.

(Rozh. ze dne 16. ledna 1923 Rv I 789/22.)

V úpadku firmy P., společnost s r. o., přihlásil Bedřich N., jednatel společnosti, pohledávku ze zápůjčky. Při zkušebním roku tři z věřitelů popřeli pohledávku Bedřicha N-a »hlavně pro vzájemnou pohledávku z nároku na náhradu škody«. Poukázán na pořad práva, domáhal se Bedřich N. žalobou, by jeho pohledávka byla vůči zmíněným třem věřitelům uznána pravou. Žalovaní věřitelé namítli pohledávku navzájem, jež prý jim vznikla proti žalobci ze zanedbání jeho povinností jako člena dozorčí rady společnosti. Procesní soud první stolice vyhověl žalobě a odmítl námítku žalovaných, neuznav je povolány k uplatňování namítané vzájemné pohledávky. Odvolací soud rozsudek potvrdil. Důvody: Žalovaní netvrdili, že úpadková podstata prohlásila, že chce započítati vzájemnou pohledávku žalovanými namítanou. Dle názoru odvolatelů tato okolnost prý nepadá na váhu, poněvadž dle §u 1438 obč. zák. k zrušení závazků není zapotřebí zvláštního prohlášení, střetnou-li se stejnorodé pohledávky týchž osob. S tímto náhledem však odvolací soud nemůže souhlasiti. V §u 1438 obč. zák. jest ovšem vyslovena zásada: ipso jure compensatur, to však předpokládá, že osoba ku započtení oprávněná je předsevziti chce. Nechce-li dlužník započtení použiti, nelze míti za to, že nastalo samo o sobě. Z porovnání §§ 1433 a 1442 obč. zák. plyne, že jsoucnost vzájemných pohledávek k započtení se hodících, zakládá pouze právo ku započtení, že však k účinnosti jest zapotřebí prohlášení dlužníka, že chce započtení použiti. Při úpadkové podstatě by k takovému prohlášení byl oprávněn jedině správce úpadkové podstaty (§ 81 kon. ř.). Odvolatelé k takovému prohlášení nejsou oprávněni, jejich prohlášení, týkající se započtení, nezavazuje tudíž úpadkovou podstatu, a nelze k němu přihlížeti. Když tudíž žalovaní neměli práva uplatňovati započtením vzájemnou pohledávku, nebylo třeba se zabývati otázkou, zda a pokud má žalobce povinnost k náhradě vůči úpadkové podstatě.

N e j v y š š í s o u d nevyhověl dovolání.

D u v o d y:

Nelze uznati, že odvolací soud spornou věc po právní stránce posoudil nesprávně (§ 503 čís. 4 c. ř. s.). Dovolatelé spatřují tuto uplatňovanou vadu v tom, že se odvolací soud řídil nesprávným názorem právním, když k uplatňovanému započtení považoval nutným výslovné za-

počtovací prohlášení správce úpadkové podstaty, ačkoli dle uplatňovaného právního názoru dovolatelu zásada »ipso jure compensatur« o-
přena je o úvahu (Krainz: System 1920, II. 316. Zeiler: Com. 1913, IV. 167 č. 5) že »dolo facit, qui petit, quod rediturus est«, tedy, že se započtení dokonává už samo sebou (Zeiler: »für sich selbst«), nepotřebujíc předběžného prohlášení započítávajícího dlužníka nebo nějakého svolení, nebo třeba také jenom předběžného vědění věřitelova (zásada Code civil Art. 1290). Ale nesmí býti přehlíženo, že soud k započtení zrovna jako k promlčení (§ 1501 obč. zák.) sám od sebe zřetel bráti nemůže, pročez sluší usuzovati, že účinek započtení vzhledem k §u 1438 obč. zák. arci se vztahuje na dobu, kdy se vzájemné pohledávky k započtení způsobilé sešly, ale započtení nenastává samo sebou a nezpůsobuje vzájemného placení již sejítím dvou vzájemných, k započtení způsobilých pohledávek, neboť k hotovému započtení je podle §§ 1438, 1441, 1442 obč. zák. potřebí zaúčtování, totiž projevu vůle dlužníka, svůj závazek vzájemnou pohledávkou zrušiti, jak to bylo opětovně dovolacím soudem a to nejposléze v rozhodnutí ze dne 7. června 1921 č. j. Rv I 171/21 čís. sb. 1082 vysloveno, od kteréžto zásady upouštíti dovolací soud nemá příčiny. Upravujeť § 1438 obč. zák. pouze účinky započtení (srv. slova »wenn es zur Kompensation kommt«), nikoli však její náležitosti. Ostatně je podstata této rozepře také jinde. K započtení jednostrannému (zákonitému) vyhledává se vzájemnost, zaúčtující musí býti zaúčtovacímu protivníku současně věřitelem i dlužníkem (a contr. § 1441 obč. zák.). Už soud první stolice dovodil případně, že náhradní nárok, jež vůči žalobci jako udánlivě provinilemu členu dozorčí rady (§§ 33 a 25 zákona ze dne 6. března 1906 čís. 58 ř. z.) žalovaní uplatniti se snaží, není osobním nárokem náhradním žalovaných, nýbrž dle §u 25 cit. zák. společnosti, a upadla-li tato do konkursu, věřitelstva, tedy nikoli jednotlivých věřitelu, neboť věřitelstvo jako takové jest od jednotlivých věřitelu jako samostatných osobností právně odlišné. Tito jednotliví věřitelé jsou vůči úpadkové podstatě jako právnické osobnosti, representované dle §u 80 a 83 konk. ř. jejím správcem, samostatnými a neodvislými jednotkami právními, zůstávají účastníky úpadkového řízení. Nárok na náhradu škody proti provinilemu členu dozorčí rady (§§ 33 a 25 ze dne 6. března 1906, čís. 58 ř. z.), o němž je shora řeč, není proto jejich nárokem, nýbrž nárokem úpadkové podstaty, nárok ten mohl by se svolením úpadkového soudu dle §u 83 konk. ř. uplatňován býti pouze správcem úpadkové podstaty, a ovšem nárok ten nemůže býti jednotlivými věřiteli uplatňován ani námitkou o započtení. Proto odvolací soud v právním posuzování sporné věci nepochybil, když považoval nutným výslovné započítací prohlášení od správce úpadkové podstaty jakožto zákonitého representanta úpadkové podstaty, které iedinně náhradní nárok náleží. (Srovn. Rintelen: Oest. Konkurs- und Ausgleichsrecht, str. 309 a 317.)

Čís. 2171.

Jedině prodatel jest vůči vyměřovacímu úřadu povinen zaplatiti dávku z přírůstku hodnoty nemovitosti (cis. patent ze dne 29. prosince 1915, čís. 83 z. zák. pro Čechy), třebas dle smlouvy ji má hraditi kupitel. Za-